

РЕЦЕНЗИЈА

рукописа *Превенција вршњачког насиља у школском контексту*

ауторке др Марије Марковић

Рукопис монографије Марије Марковић се састоји од 269 страница формата А4, прореда 1 и следећа кључних поглавља: *Вршњачко насиље – одређење и специфичности*, *Школска превенција вршњачког насиља*, *Преглед постојећих програма превенције и интервенције у области вршњачког насиља* и *Емпиријско проучавање рада школе на превенцији вршњачког насиља из угла наставника*.

У оквиру прве целине, ауторка Марија Марковић темељно анализира појам вршњачког насиља, пружајући јасну типологију његових облика и специфичности. Ослањајући се на релевантну научну литературу и емпиријска истраживања, она прецизно разграничава различите врсте вршњачког насиља, указујући на њихове кључне карактеристике и механизме испољавања. Посебну пажњу посвећује идентификацији ризичних фактора који доприносе појави овог феномена, систематично истражујући како индивидуални, породични, школски и друштвени чиниоци утичу на његов развој. Поред тога, ауторка детаљно анализира последице вршњачког насиља, не само са становишта жртава, већ и насилника и посматрача, чиме пружа свеобухватан увид у сложеност овог проблема. Такође, издваја карактеристике различитих учесничких улога које ученици могу имати у овим ситуацијама, указујући на њихову динамичност и узајамне односе. Њен приступ одликује аналитичка прецизност и критичко промишљање, што доприноси бољем разумевању вршњачког насиља у циљу школске превенције овог неадекватног облика понашања ученика.

У другој целини, ауторка Марија Марковић систематично и аналитички разматра улогу школе у превенцији вршњачког насиља, при чему демонстрира дубоко разумевање ове сложене проблематике. Полазећи од прецизног дефинисања самог појма превенције, она јасно диференцира различите нивое превентивног деловања – универзалну, селективну и индиковану превенцију – наглашавајући њихову међусобну повезаност и значај у оквиру школског система. Посебну пажњу посвећује анализи превентивних стратегија на различитим нивоима – школском, одељенском и

индивидуалном – при чему користи релевантне теоријске оквири и резултате савремених истраживања како би указала на најефикасније приступе у пракси. Њен рад се одликује критичким приступом, јер не само да идентификује предуслове за успешну превенцију, већ и указује на бројне изазове и препреке које могу отежати примену превентивних мера у школском окружењу. Ауторка посебно истиче важност мултисекторске сарадње у превенцији вршњачког насиља, указујући на комплексну мрежу улога коју у том процесу имају наставници, стручни сарадници, директори, родитељи, али и други актери изван школског система, попут здравствених и социјалних служби, локалне заједнице и невладиних организација. Њена свеобухватна анализа не само да доприноси бољем разумевању ове теме, већ и пружа конкретне смернице за унапређење школске превентивне праксе, што њен рад чини посебно значајним у контексту савремених изазова образовног система.

У оквиру треће целине, ауторка Марија Марковић пружа свеобухватан и систематизован преглед постојећих програма превенције и интервенције у области вршњачког насиља, демонстрирајући висок степен аналитичности и научне ригорозности. Ослањајући се на релевантна истраживања и примере добре праксе, она класификује програме у четири главне категорије, при чему критички процењује њихову ефикасност и могућности примене у различитим образовним контекстима. Кроз детаљну анализу ових програма, Марија Марковић не само да систематизује постојеће приступе, већ и отвара простор за критичку рефлексију о њиховој примени и могућностима унапређења, чиме њен рад значајно доприноси даљем развоју превентивних стратегија у области вршњачког насиља.

У четвртој целини, ауторка Марија Марковић представља резултате свеобухватног емпиријског истраживања спроведеног на узорку од 507 наставника, демонстрирајући висок ниво методолошке прецизности и аналитичке продубљености. Њена истраживачка анализа заснива се на савременим методолошким приступима, што омогућава добијање поузданих и релевантних података о ставовима, знањима и праксама наставника у вези са превенцијом и интервенцијом у случајевима вршњачког насиља. Ауторка систематично презентује добијене квантитативне резултате, како би пружила свеобухватан увид у сложену проблематику школског одговора на вршњачко насиље. Посебну пажњу посвећује анализи фактора који утичу на ефикасност наставника у превенцији и реаговању на насиље, укључујући њихову професионалну обуку, искуство у раду, институционалну подршку и перцепцију улоге школе у овом процесу. Марковић затим изводи аргументоване научне закључке, који не само да

доприносе бољем разумевању тренутног стања у школској пракси, већ и пружају смернице за унапређење стратегија превенције вршњачког насиља. Њена анализа укључује критички осврт на изазове са којима се наставници суочавају, као и предлоге за побољшање њихове подршке кроз додатне програме обуке, унапређење школских политика и јачање мултисекторске сарадње. Овај део истраживања представља значајан допринос академској и стручној заједници, јер пружа емпиријски утемељене налазе који могу послужити као основа за креирање ефикаснијих образовних и институционалних мера у области сузбијања вршњачког насиља. Захваљујући својој методолошкој ригорозности и критичком приступу, Марковић не само да осветљава кључне аспекте ове теме, већ и поставља основу за будућа истраживања и интервенције у области школске безбедности.

Закључак: Рукопис Марије Марковић *Превенција вршњачког насиља у школском контексту* представља свеобухватну и научно утемељену анализу феномена вршњачког насиља, његових узрока, последица и могућности за превенцију и интервенцију у школском контексту. Ауторка демонстрира изузетну компетентност у овој области, комбинујући теоријска разматрања са детаљном анализом постојећих програма и резултата сопственог емпиријског истраживања. Њен рад се одликује високим нивоом методолошке прецизности, критичким приступом и практичним импликацијама које могу значајно допринети унапређењу школске праксе и образовних политика. С обзиром на академску релевантност, практичну применљивост и научни допринос, овај рукопис заслужује да буде штампан и доступан широј академској и стручној јавности. Његова публикација би значајно обогатила постојећу литературу у области превенције вршњачког насиља, пружајући вредан ресурс за наставнике, студенте, стручне сараднике, истраживаче и доносиоце одлука у образовном систему.

У Нишу,

28.03.2025. године

Др Зорица Станисављевић Петровић,

редовни професор на Департману за
педагогију Филозофског факултета у Нишу